

Vleermuisonderzoek Schuttersbosch Eindhoven

R.M. Koelman

Mei 2013

Rapport van de Zoogdierverseniging

In opdracht van Stichting Woonbedrijf SWS.Hhvl

Vleermuisonderzoek Schuttersbosch Eindhoven

R.M. Koelman

Rapport nr.:	2013.06
Project nr.:	2012.090
Status uitgave:	Eindrapport
Datum uitgave:	Mei 2013
Veldwerk:	H. Huitema
Auteur:	R.M. Koelman
Projectleiding:	R.M. Koelman
Foto's voorkant:	Grote foto: zgn. Oostenrijkse bungalow in de wijk Schuttersbosch te Eindhoven. Inzet: gewone dwergvleermuis (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>) ; Sterksel, juni 2007. Foto: R.M. Koelman.
Productie:	Zoogdiervereniging Toernooiveld 1, 6525 ED Nijmegen Tel. 024-7410500; e-mail: info@zoogdiervereniging.nl
Opdrachtgever:	Stichting Woonbedrijf SWS.Hhvl

Dit rapport kan worden geciteerd als:

Koelman, R.M., 2013. Vleermuisonderzoek Schuttersbosch Eindhoven. Rapport 2013.06. Zoogdiervereniging, Nijmegen.

De Zoogdiervereniging is niet aansprakelijk voor gevolgschade, evenals voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van de Zoogdiervereniging; de opdrachtgever vrijwaart de Zoogdiervereniging voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Zoogdiervereniging

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden veeleelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en de Zoogdiervereniging, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Inhoud

1 Inleiding	5
2 Methode	5
2.1 Vleermuizen	5
2.2 Vogels	6
3 Resultaten	6
3.1 Vleermuizen	6
3.2 Vogels	8
4 Conclusies en aanbevelingen	8
5 Bronnen	9

1 Inleiding

In de wijk Schuttersbosch te Eindhoven zijn verschillende typen woningen aanwezig, waaronder 32 zgn. Oostenrijkse woningen. Bij 26 Oostenrijkse woningen zal in de loop van 2013 de buitenkant worden geschilderd en het dak worden vervangen. De overige 6 Oostenrijkse woningen worden bij leegkomst gesloopt.

Vanuit de verplichtingen van de Flora- en faunawet dient voorafgaand aan de werkzaamheden onderzoek plaats te vinden naar de eventuele aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen in de te renoveren en te slopen woningen. Hierbij gaat het vooral om de mogelijke aanwezigheid van verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), de ruige dwergvleermuis (*P. nathusii*) en de laatvlieger (*Eptesicus serotinus*). Bij het daadwerkelijk aantreffen van verblijfplaatsen van vleermuizen zal gekeken moeten worden welke effecten de renovatie- dan wel sloopwerkzaamheden hierop zullen hebben en welke mitigerende dan wel compenserende maatregelen genomen dienen te worden om eventuele negatieve effecten te voorkomen of tenminste zo beperkt mogelijk te houden.

Daarnaast dient ook de eventuele aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van broedvogels te worden onderzocht. Het gaat hierbij vooral om de mogelijke aanwezigheid van nesten van de huismus (*Passer domesticus*) en de gierzwaluw (*Apus apus*). Bij het daadwerkelijk aantreffen van jaarrond beschermde broedlocaties zal gekeken moeten worden welke effecten de renovatie- dan wel sloopwerkzaamheden hierop zullen hebben en welke mitigerende dan wel compenserende maatregelen genomen dienen te worden om eventuele negatieve effecten te voorkomen of tenminste zo beperkt mogelijk te houden.

In verband met voorgaande heeft Stichting Woonbedrijf SWS.Hhvl de Zoogdierverseniging opdracht gegeven tot het uitvoeren van een onderzoek naar de aanwezigheid van vleermuizen en broedvogels in de te renoveren en te slopen woningen.

Het veldwerk vond plaats in de periode eind september - begin oktober 2012 en werd uitgevoerd door de dhr. H. Huitema (extern projectmedewerker van de Zoogdierverseniging).

2 Methode

2.1 Vleermuizen

Bij standaard onderzoek wordt gewerkt volgens de richtlijnen van het zgn. Vleermuisprotocol. Hierin staan richtlijnen staan vermeld voor betrouwbaar vleermuisonderzoek. Dit protocol wordt gebruikt door de Gegevensautoriteit Natuur, het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdierverseniging.

Vanwege het late tijdstip van aanvraag was een jaarrond onderzoek van de woningen volgens de richtlijnen van het Vleermuisprotocol niet meer mogelijk. Er kon nog wel een onderzoek worden uitgevoerd naar de eventuele aanwezigheid van paarverblijfplaatsen van gewone en ruige dwergvleermuis. Hiertoe zijn veldbezoeken afgelegd op 25 september en 7 oktober 2012.

Bij de veldbezoeken werd het plangebied 's avonds met de fiets uitgebreid doorkruist. Bij het veldwerk werd gebruik gemaakt van vleermuisdetectors van de types QMC-mini 2 en Pettersson Ultrasound Detector D240x. Waarnemingen van vleermuizen zijn ter plekke op veldkaarten ingetekend, met aantekening van soort, aantal, gedrag en eventuele bijzonderheden.

2.2 Vogels

Behalve de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen diende ook de aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van broedvogels in de te renoveren en te slopen woningen te worden onderzocht. Een veldinventarisatie was vanwege het late tijdstip van aanvraag niet meer mogelijk. Daarom is er een verkennende bureaustudie uitgevoerd, waarbij gekeken is naar de bekende vogelwaarden van het gebied. Hierbij is specifiek gelet op de eventuele aanwezigheid van broedgevallen van huismus en gierzwaluw. Beide soorten kunnen in het plangebied worden verwacht.

Er zijn bij de bureaustudie verschillende bronnen geraadpleegd:

- Er is informatie over mussen en gierzwaluwen opgevraagd bij Arjan Ooms (lid van Gierzwaluwbescherming Nederland; project MUS: <http://www.stadsnatuur-projecten-arjan-ooms-eindhoven.nl/>).
- Er is informatie over mussen en gierzwaluwen opgevraagd bij de stadsecoloog van de gemeente Eindhoven.
- De in de Nationale Database Flora en Fauna (NDFF) aanwezige data met betrekking tot broedvogels in het plangebied zijn opgevraagd via het Natuurloket.
- Een aantal wijkbewoners is op straat gevraagd naar waarnemingen van huismussen en gierzwaluwen.

3 Resultaten

3.1 Vleermuizen

Tijdens de nazomerrondes zijn in het plangebied alleen gewone dwergvleermuizen waargenomen.

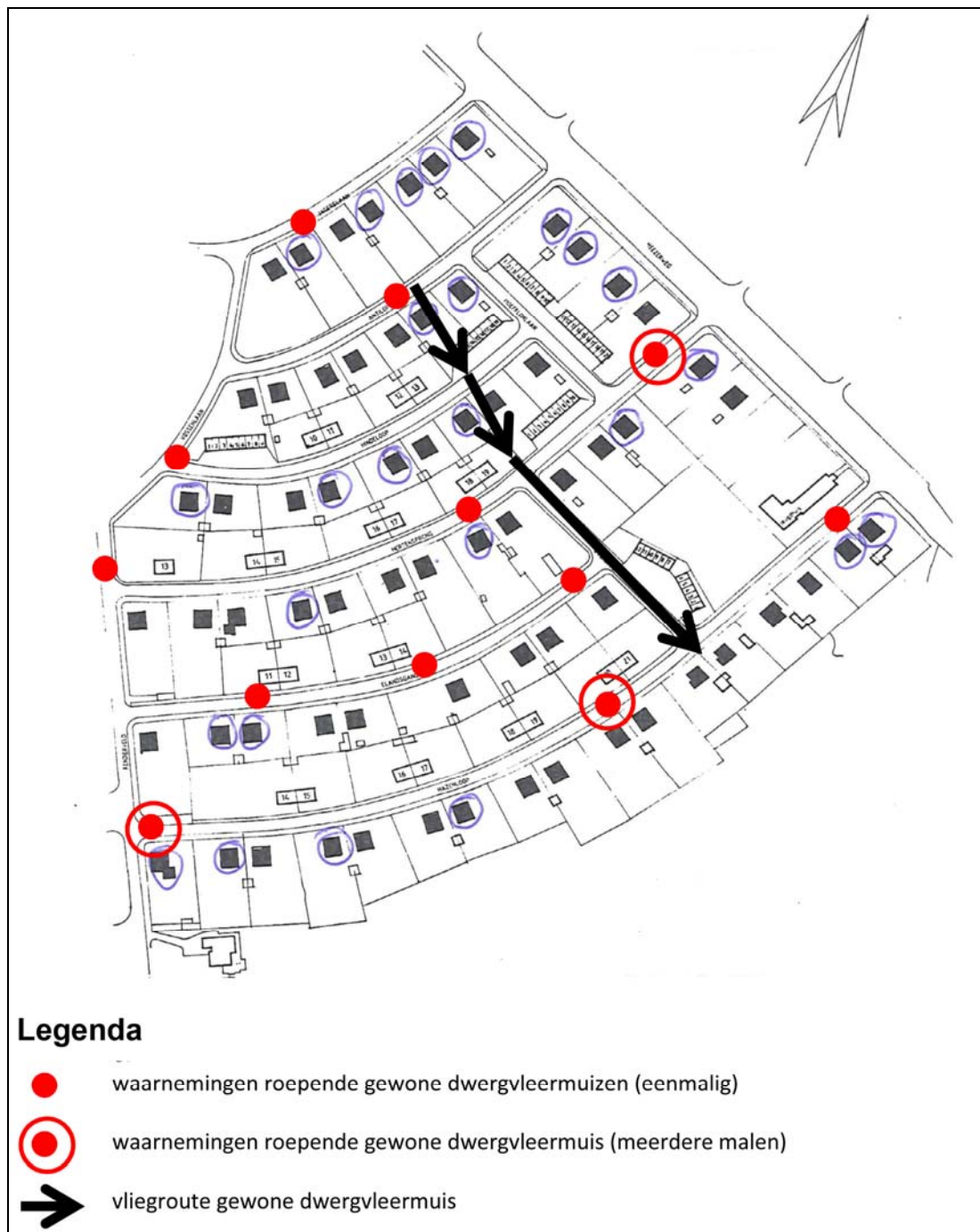
Op 25 september werd een vliegroute van tenminste 21 gewone dwergvleermuizen vastgesteld. Deze vliegroute kon vanaf de Hazenloop worden teruggevolg over de Everlaan tot op de Antilopenlaan. Er kon niet worden vastgesteld of de dieren uit een verblijfplaats in een gebouw in het plangebied zelf of uit een verblijfplaats in een gebouw in een noordelijker gelegen wijk afkomstig waren.

Tijdens de nazomerbezoeken werden op 12 locaties in de wijk baltsende gewone dwergvleermuizen waargenomen, wat duidt op de aanwezigheid van paarverblijfplaatsen van de soort (baltsende gewone dwergvleermuizen vliegen luid roepend rond in de omgeving van een paarverblijfplaats). Er zijn echter géén invliegende dieren waargenomen (dit is in de praktijk ook erg lastig). Op basis van de waarnemingen kan daarom geen uitspraak worden gedaan over de exacte locaties van de paarverblijfplaatsen. Op grond van de waarnemingen kan echter wel gesteld worden dat er een vrij grote tot grote kans is dat in de te renoveren dan wel te slopen woningen paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis aanwezig zijn.

In dit onderzoek is alleen gekeken naar de eventuele aanwezigheid van nazomerverblijfplaatsen van o.a. gewone en ruige dwergvleermuis. De aanwezigheid van andere gebruiksfuncties van vleermuizen (o.a. zomerverblijfplaatsen van diverse soorten vleermuizen) is niet onderzocht. Hiervoor is ook onderzoek nodig in andere seizoenen (met name het zomerseizoen).

Vanuit de algemene kennis m.b.t. de gewone dwergvleermuis kan - op grond van de aanwezigheid van paarverblijfplaatsen - gesteld worden dat er een redelijk grote kans is dat er naast deze paarverblijfplaatsen in het winterseizoen ook verblijfplaatsen met kleine groepjes overwinterende gewone dwergvleermuizen in de te renoveren dan wel te slopen woningen aanwezig zijn.

Daarnaast kan op grond van expert judgement gesteld worden dat ook de kans dat er zich zomerverblijfplaatsen (waaronder kraamverblijfplaatsen) van vleermuizen bevinden in de te renoveren dan wel te slopen woningen vrij groot tot groot is. Deze inschatting is gebaseerd op de combinatie van het type gebouw (met veel potentiële verblijfplaatsen voor vleermuizen) en de ligging van de woningen in een groene omgeving die zeer geschikt is als foerageerbiotoop voor meerdere soorten vleermuizen (waaronder de gewone dwergvleermuis).

Afbeelding 1. Kaartje met de waarnemingen van baltsende gewone dwergvleermuizen en de aangetroffen vliegroue van deze soort.

3.2 Vogels

Er blijken géén gedetailleerde gegevens over de aanwezigheid van broedvogels in het plangebied aanwezig te zijn. Hiernaar heeft nooit gericht onderzoek plaatsgevonden.

In de wijk komen in ieder geval huismussen voor. De daken van de Oostenrijkse woningen zijn geschikt als nestlocatie voor de soort. De omgeving biedt voldoende groen in de vorm van struiken en bomen. Volgens een bewoner is de mussenstand de laatste jaren toegenomen. Op grond van voorgaande kan worden gesteld dat er een vrij grote tot grote kans is dat er in de te renoveren dan wel te slopen woningen nestlocaties van de soort aanwezig zijn.

Het is onzeker of er ook nestlocaties van de gierwaluw aanwezig zijn. De Oostenrijkse woningen zijn in theorie wel geschikt voor de soort om in te nestelen. Losse, scheefliggende en kapotte dakpannen en mogelijk ook de nokvorsten geven toegang tot de ruimte tussen pannen en dakbeschot. De grote hellingshoek van het dakvlak is gunstig voor het in- en uitvliegen.

4 Conclusies en aanbevelingen

Het vleermuisonderzoek laat zien dat het zeer waarschijnlijk is dat er in de woningen in de wijk Schuttersbosch paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis aanwezig zijn. De precieze locaties van deze verblijfplaatsen zijn niet vastgesteld. Daarnaast is er een vrij grote tot grote kans dat er ook winter- en zomerverblijfplaatsen van vleermuizen in de woningen aanwezig zijn.

Op grond van de bestaande gegevens is het ook zeer waarschijnlijk dat er nestlocaties van de huismus in de woningen in de wijk aanwezig zijn. Of er ook nestlocaties van de gierwaluw aanwezig zijn is onduidelijk.

In principe dient voorafgaand aan de geplande werkzaamheden een volledig onderzoek naar de aanwezigheid van onder de Flora- en faunawet beschermde soorten te worden uitgevoerd. Dat is in dit geval (nog) niet gebeurd. Zuiver formeel zouden de werkzaamheden nu pas kunnen plaatsvinden nadat er alsnog aanvullend onderzoek heeft plaatsgevonden. Het renovatie- en sloopproject zou daarmee echter een onaanvaardbare vertraging oplopen.

Een pragmatische oplossing bestaat er uit om eerste serie woningen die gerenoveerd dan wel gesloopt gaan worden direct voorafgaande aan de werkzaamheden uitgebreid te laten onderzoeken op de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen en nestlocaties van vogels. Op het moment dat deze daadwerkelijk worden aangetroffen kunnen direct aanpassingen aan het werkschema worden gedaan waarmee kan worden voorkomen dat de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet worden overtreden. Terwijl de werkzaamheden aan de eerste serie woningen plaatsvinden kan tegelijkertijd het noodzakelijke aanvullende onderzoek aan de overige te renoveren dan wel te slopen woningen plaatsvinden. Op deze manier is het mogelijk om toch het geplande werkschema aan te houden. Onderdeel van deze werkwijze is een regelmatig werkoverleg tussen de uitvoerende partij(en) en een vleermuis- en vogelkundige.

5 Bronnen

Dienst Regelingen, 2012. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten. Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en Gegevensautoriteit Natuur, 2012. Vleermuisprotocol - versie februari 2012.